

**Pismo DKOS-1/GP-5024-23/06 z 14 VI 2006 roku, podpisane przez Mirosława Orzechowskiego,
Sekretarza Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej**

**STANOWISKO MINISTERSTWA EDUKACJI NARODOWEJ
ORAZ PROPOZYCJE DZIAŁAŃ DOTYCZĄCE SPRAW
ZGŁOSZONYCH PRZEZ SEKRETARZA GENERALNEGO
KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI BP. PIOTRA LIBERĘ
W MEMORIALE Z 21 MARCA 2006 R.**

Ad. 1 Nauczanie religii w przedszkolach

1.1 Umieszczanie zajęć z religii w planie zajęć przedszkolnych

Kwestię powyższą reguluje przepis § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. z 1992 r. nr 36 poz. 155 z późn. zm.) w następującym brzmieniu „W publicznych przedszkolach organizuje się, w ramach planu zajęć przedszkolnych, naukę religii na życzenie rodziców”.

Powyższy przepis nie daje podstaw do przyjęcia zasady, że zajęcia z religii należy umieszczać wyłącznie przed lub po zajęciach wynikających z realizacji podstawy programowej wychowania przedszkolnego. Należy jednak zwrócić uwagę, że przepis ten nie wyklucza możliwości zaplanowania zajęć z religii przed lub po zajęciach wynikających z podstawy programowej, jeśli jest to uzasadnione względami kadrowymi, lokalowymi lub gdy takie jest oczekiwanie rodziców. Za opracowanie planu zajęć odpowiada dyrektor przedszkola.

Mimo wielokrotnego wyjaśniania tej kwestii przez resort oświaty niektóre organy prowadzące przedszkola nadal traktują umieszczanie zajęć z religii na pierwszej lub ostatniej godzinie pobytu dziecka w przedszkolu jako obowiązująca zasada. W tej sytuacji Ministerstwo Edukacji Narodowej, po raz kolejny wyjaśniając sprawę, zwróci uwagę kuratorów oświaty na konieczność przyjęcia rozwiązań najbardziej odpowiednich dla dzieci i rodziców, a także dla organizacji pracy przedszkola.

1.2. Zatrudnianie nauczycieli religii w szkołach i przedszkolach

Zgodnie z § 5 ust. 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. nr 36, poz. 155 z późn. zm.) nauczycieli religii zatrudnia się zgodnie z ustawą z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2003 r. nr 118, poz. 1112 z późn. zm.). Oznacza to, że w stosunku do nauczycieli kierowanych przez właściwego biskupa diecezjalnego do prowadzenia nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach znajdują zastosowanie ogólne przepisy rozdziału 4 ww. ustawy w zakresie nawiązywania stosunku pracy. Przepisy te przewidują, że:

- z osobą rozpoczynającą pracę w szkole nawiązuje się stosunek pracy na czas określony na jeden rok szkolny w celu odbycia stażu wymaganego do uzyskania awansu na stopień nauczyciela kontraktowego (ust. 2),
- z nauczycielem kontraktowym nawiązuje się stosunek pracy na podstawie umowy o pracę zawieranej na czas nieokreślony (ust. 4),
- z nauczycielem mianowanym i dyplomowanym stosunek pracy nawiązuje się na podstawie mianowania, jeżeli istnieją warunki do zatrudnienia nauczyciela w szkole w pełnym wymiarze zajęć na czas nieokreślony (ust. 5); w przypadku braku tych warunków stosunek pracy z nauczycielem mianowanym lub dyplomowanym nawiązuje się na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony (ust. 6).

Należy wskazać, że fakt nadania osobom uczącym religii statusu nauczyciela w rozumieniu ustawy Karta Nauczyciela determinuje zakres i sposób nawiązywania z nimi stosunku pracy, przy czym zasadą obowiązującą wszystkich nauczycieli jest w tym wypadku zawieranie umowy o pracę w szkole (placówce). Jednocześnie ustawa Karta Nauczyciela reguluje kwestie związane z uprawnieniami nauczycielskimi w sytuacji zawierania umów w niepełnym wymiarze zajęć. Dotyczy to również awansu zawodowego, w stosunku do którego nie mają zastosowania przepisy zawężające niektóre uprawnienia nauczycieli pod kątem realizacji wymiaru zajęć w wymiarze niższym niż w

połowie wymiaru obowiązującego. Kluczowym w tym zakresie jest przepis art. 22 i ust 3 i 4, który stanowi, że:

- do nauczyciela zatrudnionego w kilku szkołach, który w żadnej z tych szkół nie jest zatrudniony w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć, łącznie jednak wymiar jego zajęć stanowi co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć dla danego stanowiska, nie ma zastosowania przepis art. 91b ust. 1 (ograniczający stosowanie wybranych przepisów Karty Nauczyciela w zależności od wymiaru zatrudnienia);
- w przypadku, o którym mowa wyżej, organ sprawujący nadzór pedagogiczny wyznacza dyrektora szkoły, który wykonuje czynności związane z odbywaniem stażu przez nauczyciela, w tym powołuje opiekuna stażu, dokonuje oceny dorobku zawodowego nauczyciela oraz wskazuje nauczycielowi właściwego dyrektora szkoły lub właściwy organ do złożenia wniosku odpowiednio o postępowanie kwalifikacyjne lub egzaminacyjne.

Ad. 2 Staż pracy nauczycieli religii

Zgodnie z art. 88 ustawy – Karta Nauczyciela nauczyciele mający trzydziestoletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, zaś nauczyciele, szkół, placówek, zakładów specjalnych oraz zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich – dwudziestopięcioletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze w szkolnictwie specjalnym, mogą – po rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy – przejść na emeryturę, bez względu na wiek. Nauczyciele mogą też przejść na emeryturę na zasadach ogólnych określonych w przepisach o emeryturach i rentach Ubezpieczeń Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zgodnie z art. 86 ww. ustawy, przy czym nauczyciel zaliczany jest do pracowników wykonujących pracę w szczególnym charakterze.

Odwołując się do orzecznictwa Sądu Najwyższego w tym przypadku należy wskazać, że dominuje tu pogląd, w myśl którego parafialna działalność katechetyczna prowadzona przez katechetę w wymiarze co najmniej połowy obowiązującego wymiaru zajęć powinna być traktowana jako praca nauczycielska w rozumieniu art. 88 ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela – wyrok z dnia 30 lipca 1997 r. sygn. akt II UKN 201/97(OSNP 1998 r. nr 11, poz. 347). Potwierdza to uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 13 czerwca 2001 r. sygn. akt III ZP 32/00 (OSNP 2002 r. nr 74, poz. 165). Ponadto Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 sierpnia 2000 r. sygn. akt II UKN 661/99 (OSNP 2002 r. nr 4, poz. 93) orzekł, iż nauczanie religii w punktach katechetycznych prowadzonych przez osoby prawne Kościoła katolickiego (parafie) przed wejściem w życie ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. nr 29, poz. 154, z późn. zm.) oraz zarządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 kwietnia 1996 r. w sprawie szczegółowego zakresu uprawnień i obowiązków nauczycieli i wychowawców zatrudnionych w szkołach (placówkach) prowadzonych przez osoby prawne Kościoła katolickiego (M. P. nr 30, poz. 316) było pracą nauczycielską w rozumieniu art. 1 ust. 1 w związku z art. 3 pkt 1 ustawy – Karta Nauczyciela oraz art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

Mając powyższe na względzie można stwierdzić, że Sąd Najwyższy opowiedział się jednoznacznie za zaliczeniem pracy katechetycznej realizowanej poza szkołą do pracy nauczycielskiej. W sprawie tej mamy zatem do czynienia z ukształtowanym i jednolitym kierunkiem wykładni. Wprawdzie wyroki Sądu Najwyższego wydawane w indywidualnych sprawach nie wiążą formalnie sądów w innych sprawach, to jednak autorytet i pozycja Sądu Najwyższego pozwalają przypuszczać, że wyrażany przez niego konsekwentnie pogląd mógłby zostać przyjęty i uwzględniany w podejmowanych decyzjach przez ZUS.

Należy podkreślić, że przepisy prawa oświatowego jednoznacznie określają warunki i zasady, których spełnienie umożliwia skorzystanie z prawa do zabezpieczenia emerytalnego przez nauczyciela.

Jeżeli występują problemy, to dotyczą one czynności formalnych związanych ze sposobem liczenia i zaliczania przez ZUS, w indywidualnych przypadkach, niektórych okresów wykonywania pracy przez danego nauczyciela do okresów pracy wykonywanej w warunkach szczególnych. Do sporów w omawianych przypadkach dochodzi jedynie wówczas, gdy przeliczenie okresów świadczenia pracy przez ZUS jest niekorzystne dla nauczyciela.

Zgodnie z art. 68 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. nr 137, poz. 887 z późn. zm.) realizacja przepisów o ubezpieczeniach społecznych, w tym stwierdzanie i ustalanie obowiązku ubezpieczeń społecznych, ustalanie uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych oraz wypłacanie tych świadczeń, należy do wyłącznych zadań Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Nadzór nad Zakładem sprawuje Minister Pracy i Polityki Społecznej, właściwy w sprawach zabezpieczenia społecznego (art. 66 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych).

Stosownie do powyższego oraz wobec faktu, że podniesiona kwestia dotyczy bezwzględnie sfery polityki społecznej, a nie edukacyjnej, w Ministerstwie Edukacji Narodowej nie są prowadzone prace zmierzające do rozszerzenia przepisów ustawy - Karta Nauczyciela o przepisy zaliczające wybrane okresy pracy do pracy realizowanej w warunkach szczególnych. Nie bez znaczenia w tym względzie jest fakt, iż zgodnie z art. 88 ust. 2a ustawy – Karta Nauczyciela nauczyciele zachowują uprawnienia do zabezpieczenia emerytalnego bez względu na wiek tylko do końca 2007 r. Przepisy uprawniające nauczycieli do wcześniejszej emerytury są zatem przepisami o charakterze wygasającym.